

Asia: OM 16/41/2016

Pikaluottosääntelyn kehittämisehdot

Korkokatto

Korkokatto on syytä laajentaa koskemaan myös suurempia luottoja:

Samaa mieltä

Korkokatto on syytä asettaa suuremmissa luotoissa nykyistä korkokattotasoa alemmalle tasolle:

Samaa mieltä

Muut huomionne korkokaton laajentamista koskevasta ehdotuksesta ja sen vaikutuksista:

Arviomuistiossa on perusteltu tarve korkokaton muutoksia koskeville ehdotuksille: koska aiempi korkokattosääntely ei riittävästi vähentänyt pikaluottojen aiheuttamia velkaongelmia, sääntelyä on edelleen syytä kiristää. Sääntelyn kiristämisen tarve on ilmeinen esitetyn empiirisen taustatiedon valossa.

Aiemman korkokattosääntelyn merkittävin, yleisesti tiedetty ja tunnistettu ongelma on ollut lain tarkoituksen kiertäminen: luotonantoyritys myöntää vähintään 2000 euron arvoisen ns. limiittiluoton, jota voi nostaa pienissä erissä korkein koroin, pikavipin tavoin. Uusien ehdotusten vaikutuksesta nostettujen summien korkeat kulut automaattisesti laskevat. Uutta sääntelyä ehdotettaessa on tarkoituksenmukaista kuitenkin arvioida, kuinka korkokaton muutokset vaikuttaisivat vastaavan ”lainkierron” mahdollisuuksiin ja houkuttelevuuteen. Vaikka asiasta ei ole tarkempaa tutkimustietoa, limiittiluotoista lienee myös muodostunut osalle kuluttajia ikään kuin kallis luottokortti, jolloin voidaan myös kysyä, mitkä ovat asianmukaiset kulut tällaiselle jatkuvalla luotolla. Sama problematiikka pätee hyödykesidonnaisiin luottoihin, jotka ehdotuksen mukaan tulisivatkin uuden korkokattosääntelyn piiriin.

Luototusala elää ja muuntuu jatkuvasti. Varsinaisessa valmistelussa onkin hyvä paneutua huolella erityyppiseen kulutusperustaiseen velkaantumiseen ja siihen, kuinka kattavasti sääntelyn kiristämistä koskevat ehdotukset huomioivat sen tyyppistä luotontarjontaa, josta tulee merkittäviä velkaongelmia. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin uusimmissa analyyseissä tililuottojen ja luotollisen etämyynnin osuus velkomustuomioista on viime vuosina noussut selvästi. Kiintoisaa on myös, että edellisen korkokattosääntelyn ulkopuolelle jäävien euromäärältään suurempien, suhteellisen pienikorkoisten vakuudettomien kertaluottojen osuus on selkeästi kasvanut velkomustuomioiden perusteena. Vuosien 2014–16 aineistossa 5,1 prosentissa velkomustuomioita

ainakin yksi pääoma oli peräisin näistä suuremmista vakuudettomista kertaluotoista. Vuosien 2012–14 aineistossa niiden osuus oli 2,8 %.

Muuna kuin korkona perittäviä luottokustannuksia koskevan sääntelyn tiukentaminen

Mitä mieltä olette luottokustannuksia koskevan sääntelyn tiukentamisesta yleisesti? Jos sääntelyä päädytään tiukentamaan, mitä sääntelymallia pitäisitte tarkoituksenmukaisimpana? Pyydämme teitä ottamaan mahdollisuuksien mukaan kantaa myös sääntelyn vaikutuksiin.

Kannatamme myös luottokustannuksia koskevan sääntelyn tiukentamista. Emme ota kantaa siihen, olisiko euromääräinen vai prosentuaalinen raja parempi; kannanotto edellyttäisi huolellista laskennallista päättelyä. Sääntelymallista riippumatta on tärkeää, että malli ja sen soveltaminen on yksiselitteistä, johdonmukaista ja kattavaa koskien myös sellaisia asiakkaalle koituvia kulumuotoja, joita ei vielä välttämättä esiinny, mutta joihin lainmuutos saattaa välillisesti johtaa.

Pidämme myös tärkeänä, että sääntelymallin valinta edistää sen valvottavuutta paitsi kuluttaja-asiamiehen myös käräjäoikeuden näkökulmasta, mihin arviomuistiossa kiinnitetäänkin huomiota. Sääntelyn tulee siis olla kaikille viranomaisille selkeä ja yhdenmukaisesti tulkittavissa. Luonnollisesti sen täytyy hahmottua myös luotonantajille. Rajoittamisen periaatteista riippumatta kuluttajille tulee esittää luoton tarjonnan yhteydessä mahdollisimman konkreettisesti, mitkä ovat yksittäisen luoton noston kulut suhteessa maksamisen aikajänteeseen ja lyhennysten määrään.

Korkokattosäännöksen rikkominen

Mitä mieltä olette ehdotuksesta?

Kannatamme ehdotusta. Sääntelykokonaisuutta suunniteltaessa pidämme tärkeänä korostaa siitä, että kuluttajaluottojen ottaja on usein alisteisessa asemassa sekä sosiaalisesti että sopimuskumppanina (ehtojen ymmärtäminen), jolloin kuluttajan mahdollisuudet arvioida ehtoja ovat rajalliset. On mielekästä, että luotonantaja kantaa riskin lainsäädännön noudattamisesta.

Vertaislainasaatavien viivästysseuraamukset ja perintäkulut

Kantanne asiaan:

Kannatan ehdotusta.

Muita mahdollisia huomioita ehdotuksesta / vertaislainoja koskevasta sääntelystä yleisesti:

On hyvä, että vertaislainat otetaan huomioon esitetyllä tavalla, jotta niistä ei muodostu väylää kohtuuttomampiin kuluseuraamuksiin kuin kuluttajaluotoista. On kuitenkin hyvä pitää mielessä, että ainakin toistaiseksi vertaislainat aiheuttavat hyvin marginaalisesti velkomustuomioihin johtavia velkaongelmia. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin analyysin mukaan vuosina 2014–16 vertaislainojen osuus velkomustuomioiden kaikista pääomista oli 1,3 % erityyppisten vakuudettomien kulutusluottojen osuuden ollessa 35,6 %.

Kuluttaja-asiamiehen toimivaltuudet kuluttajaluottoja koskevilla asioilla

Kantanne asiaan:

Kannatan ehdotusta.

Muut huomionne asiasta:

Ehdotus on perusteltu hyvin arviomuistossa. Lisäksi toteamme: koska kuluttajaluottojen ottaja on usein alisteisessa asemassa sekä sosiaalisesti että sopimuskomppanina (ehtojen ymmärtäminen), lisääntyvä viranomaisvalvonta seuraamuksineen on perusteltua.

Kuluttajia koskevien summaaristen asioiden käsittely tuomioistuimissa

Mahdolliset huomionne asiasta? Erityisesti pyydämme ottamaan kantaa asiaan siltä osin kuin EU:n jäsenvaltioilla on siinä kansallista liikkumavaraa.

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutissa tehtyjen velkomustuomioiden analyysien ohessa huomio on kiinnittynyt yksipuolisten velkomustuomioiden kirjauskäytäntöjen eroihin ja epäselvyyksiin, mikä nostaa esille kysymyksen velallisen oikeusturvan riittävydestä. Havaittavissa on ainakin seuraavaa: 1) eri pääomien suhdetta erityyppisiin kuluihin ei aina eritellä (velallisen voi olla vaikea yhdistää tietty velkapääoma juuri sitä koskeviin kuluihin), 2) kulujen perustetta ei aina esitetä yksiselitteisesti, ja 3) erityisesti jälkiperintätapauksissa ilmenee suurta vaihtelua saatavien yksilöinnissä. Äärimmillään eri saatavien pääomat on yhdistetty yhdeksi pääomaksi, jonka ainoa yksilöinti perustuu perintätoimiston asianumeroon. Alkuperäisvelkojista ei siis ole välttämättä mainintaa, ja varsinkin jälkiperinnässä velkojen synnystä voi olla hyvin pitkä aika. Kaiken kaikkiaan velkasaatavien erittelyn tarkkuudessa on huomattavia eroja.

Edellä kuvattu asetelma herättää kysymyksen, kuinka hyvät mahdollisuudet velallisella on ylipäänsä arvioida vaatimusten oikeellisuutta. Kyse on myös tuomioistuimen mahdollisuudesta ja velvollisuudesta puuttua epäkohtiin viran puolesta. Ehdotamme ratkaisua, johon arviomuistiossakin viitataan eli muutostarpeiden arviointia kokonaisuutena. Katsomme, että summaarisessa menettelyssä käsiteltävien saatavien riittävä yksilöinti sekä muiden haastehakemuksessa ilmoitettujen seikkojen, kuten todellisen vuosikoron, tarkempi kirjaaminen edistäisi niin velallisen mahdollisuutta arvioida saatavien perusteita kuin tuomioistuimen suorittaman valvonnan edellytyksiä. Jatkovalmistelussa olisikin tarkoituksenmukaista kehittää nykyisten määrämuotoisten haastehakemusten sisältöä.

Pidämme siis hyvänä tavoitteena järjestelmää, joka mahdollisimman ”automaattisesti” johtaisi riittävän eriteltyihin haastehakemuksiin. Velkomustuomioiden suuri määrä ja summaarisen menettelyn luonne asettavat rajat sille, kuinka paljon tuomioistuimille voidaan asettaa tai lisätä aktiivista valvontavelvoitetta. Oletamme, että yksilöidymmät kirjaamisenmenettelyt myös ehkäisisivät perusteettomien saatavien oikeudellista perintää.

Muut huomiot

Mahdolliset huomionne muista arviomuistiossa esille tuoduista kysymyksistä / pikaluotoista yleisemmin:

On ymmärrettävää, että tässä arviomuistiossa esitettyjen ehdotusten empiirinen taustoitus (pikaluotoista aiheutuvien velkaongelmien luonne/määrä) on kohtalaisen kevyttä. Varsinaisessa valmistelussa ongelmien empiiristä taustoitusta varmastikin syvennetään. Toivomme, että tilastotietoja esitettäessä myös ilmaistaisiin, mistä lukuarvot kulloinkin kertovat ja mitä johtopäätöksiä niistä voi tai ei voi tehdä ja että samalla tarkentuisi, mikä on empiirisen tiedon suhde lainvalmisteluun ehdotuksineen. Tiedollisten reunaehtojen esittäminen pikemminkin lisää kuin heikentää esityksen vakuuttavuutta.

Sarasoja Laura
Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti - Kati Rantala, Karoliina
Majamaa ja Laura Sarasoja